

RAQAMLI MUHITDA BOLALARNING YOZMA NUTQINI RIVOJLANTIRISHDA OILANING ROLI

Mamadjanova Gulnoraxon Solidjonovna

Andijon davlat chet tillar instituti mustaqil izlanuvchisi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.22229038>

Annotatsiya. Mazkur maqolada raqamli muhit sharoitida bolalarning yozma nutqini rivojlantirishda oilaning pedagogik, psixologik va kommunikativ roli ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Bugungi kunda raqamli texnologiyalarning bolalar hayotiga chuqur kirib borishi ularning axborot qabul qilish, fikrlash, muloqot qilish hamda o'z fikrlarini yozma shaklda ifodalash usullariga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Raqamli vositalar — kompyuter, planshet, smartfon, elektron ta'lim platformalari, messenjerlar va interaktiv dasturlar — yozma nutqni rivojlantirish uchun yangi imkoniyatlar yaratishi bilan birga, qisqartmalar, imloviy xatolar, og'zaki nutq unsurlarining yozuvga ko'chishi va yuzaki muloqot kabi muammolarni ham yuzaga keltirmoqda.

Tadqiqotda oilaviy kommunikativ muhit, ota-onaning nutqiy namunasi, bolani mustaqil yozishga rag'batlantirish, raqamli vositalardan maqsadli foydalanish, yozma topshiriqlarni nazorat qilish va ota-ona hamda ta'lim muassasasi hamkorligining ahamiyati tahlil qilinadi. Shuningdek, raqamli muhitdan foydalanishda bolaning yosh xususiyatlari, individual qobiliyati va psixologik ehtiyojlarini hisobga olish zarurligi asoslanadi. Tadqiqot natijalari oilaning raqamli savodxonligi va pedagogik kompetensiyasi bolalarning yozma nutqini shakllantirishda muhim omillardan biri ekanligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: raqamli muhit, yozma nutq, bola, oila, ota-ona, raqamli savodxonlik, kommunikativ kompetensiya, yozuv malakasi, ta'lim, media savodxonlik, pedagogik hamkorlik.

Аннотация. В статье представлен теоретический анализ педагогической, психологической и коммуникативной роли семьи в развитии навыков письменной речи детей в условиях цифровой среды. Активное внедрение цифровых технологий в жизнь детей существенно влияет на способы получения информации, мышление, общение и письменное выражение собственных мыслей. Такие цифровые средства, как компьютеры, планшеты, смартфоны, электронные образовательные платформы, мессенджеры и интерактивные приложения, создают новые возможности для развития письменной речи.

Вместе с тем их использование может привести к возникновению таких проблем, как употребление сокращений, орфографические ошибки, перенос элементов устной речи в письменную форму и поверхностный характер общения.

В исследовании анализируются значение коммуникативной среды семьи, речевые модели родителей, поощрение самостоятельной письменной деятельности детей, целенаправленное использование цифровых средств, контроль за выполнением письменных заданий, а также сотрудничество родителей с образовательными учреждениями.

Обосновывается необходимость учета возрастных особенностей, индивидуальных способностей и психологических потребностей детей при использовании цифровых технологий.

Результаты исследования показывают, что цифровая грамотность и педагогическая компетентность семьи являются важными факторами формирования и развития навыков письменной речи детей.

Ключевые слова: *цифровая среда, письменная речь, ребенок, семья, родители, цифровая грамотность, коммуникативная компетентность, навыки письма, образование, медиаграмотность, педагогическое сотрудничество.*

Abstract. *This article presents a theoretical analysis of the pedagogical, psychological, and communicative role of the family in developing children's written language skills in a digital environment. The active integration of digital technologies into children's lives significantly influences the ways they obtain information, think, communicate, and express their thoughts in writing. Digital tools such as computers, tablets, smartphones, electronic educational platforms, messengers, and interactive applications create new opportunities for developing written language skills. At the same time, their use may lead to problems such as the frequent use of abbreviations, spelling errors, the transfer of elements of spoken language into written form, and superficial communication.*

The study analyzes the importance of the family's communicative environment, parents' language models, encouragement of children's independent writing activities, purposeful use of digital tools, supervision of written assignments, and cooperation between parents and educational institutions. It emphasizes the need to consider children's age-related characteristics, individual abilities, and psychological needs when using digital technologies. The findings show that digital literacy and the family's pedagogical competence are important factors in the formation and development of children's written language skills.

Keywords: *digital environment, written language, child, family, parents, digital literacy, communicative competence, writing skills, education, media literacy, pedagogical cooperation.*

KIRISH

XXI asrda raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi inson faoliyatining deyarli barcha sohalarini, shu jumladan, ta'lim va tarbiya jarayonini ham tubdan o'zgartirmoqda. Bolalar kundalik hayotining muhim qismi smartfon, planshet, kompyuter, elektron kitoblar, ta'lim platformalari, ijtimoiy tarmoqlar va turli xil raqamli kommunikatsiya vositalari bilan bog'liq bo'lib bormoqda. Natijada bolaning axborot olish, fikr almashish, savol berish, javob qaytarish va o'z fikrini ifodalash shakllari ham o'zgarib bormoqda.

Yozma nutq insonning fikrini aniq, izchil, mantiqiy va grammatik jihatdan to'g'ri ifodalash imkonini beradigan murakkab kommunikativ faoliyat shaklidir. Bolada yozma nutqning shakllanishi faqatgina harflarni yozishni o'rganish bilan chegaralanmaydi. U so'z boyligini kengaytirish, gap tuzish, fikrni mantiqiy ketma-ketlikda bayon qilish, imlo va tinish belgilaridan to'g'ri foydalanish, matn yaratish, o'z yozganlarini tahlil qilish va tahrirlash kabi ko'plab ko'nikmalarni qamrab oladi. An'anaviy ta'lim jarayonida bolaning yozma nutqini rivojlantirish asosan maktab, o'qituvchi va darsliklar bilan bog'langan bo'lsa, raqamli muhit sharoitida bu jarayonga oilaning ta'siri yanada kuchaymoqda.

Chunki bola maktabdan tashqari vaqtda ham elektron qurilmalar orqali yozish, o'qish, xabar almashish, izoh qoldirish, topshiriq bajarish va turli matnlarni yaratish bilan shug'ullanadi.

Biroq raqamli kommunikatsiyaning o'ziga xos jihatlari yozma nutq rivojiga ikki tomonlama ta'sir ko'rsatadi. Bir tomondan, bola ko'proq yozadi, yangi so'zlarni uchratadi, turli xil matnlar bilan ishlaydi va o'z fikrini tezkor ravishda yozma shaklda ifodalash imkoniyatiga ega bo'ladi. Ikkinchi tomondan esa, raqamli muloqotda qisqartmalar, so'zlarni ataylab buzib yozish, grammatik qoidalarga rioya qilmaslik, emoji'lar yordamida fikrni almashtirish va juda qisqa javoblarga odatlanish kabi holatlar kuzatilishi mumkin.

Shu sababli raqamli muhitning bolaning yozma nutqiga ta'sirini faqat texnologik jihatdan emas, balki pedagogik va oilaviy nuqtayi nazardan ham o'rganish muhimdir.

Oila bolaning birinchi ijtimoiy va kommunikativ muhiti hisoblanadi. Bola dastlabki so'zlarni, muloqot qilish qoidalarini, savol berish va javob qaytarish usullarini aynan oilada o'zlashtiradi. Ota-onaning kitob o'qishi, bola bilan suhbatlashishi, uning fikrini tinglashi, yozgan matnlariga qiziqish bildirishi va xatolarini to'g'ri pedagogik usulda ko'rsatib berishi bolaning yozma nutqiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Shuningdek, oiladagi raqamli muhitning qanday tashkil etilgani ham katta ahamiyatga ega.

Agar raqamli qurilmalar faqat ko'ngilochar maqsadda ishlatilsa, bolaning yozma nutqini rivojlantirish imkoniyatlari cheklanishi mumkin. Aksincha, ota-ona raqamli texnologiyalardan ta'limiy va ijodiy maqsadlarda foydalanishni tashkil qilsa, texnologiya bolaning yozma nutqini rivojlantiruvchi samarali vositaga aylanishi mumkin.

Shu nuqtayi nazardan, raqamli muhitda bolalarning yozma nutqini rivojlantirishda oilaning o'rni alohida ilmiy-pedagogik ahamiyat kasb etadi.

TADQIQOTNING MAQSADI

Tadqiqotning asosiy maqsadi raqamli muhit sharoitida bolalarning yozma nutqini rivojlantirishda oilaning o'rnini aniqlash, ota-onaning pedagogik va kommunikativ faoliyatining ahamiyatini ilmiy jihatdan asoslash hamda oilada yozma nutqni rivojlantirishning samarali usullarini tavsiflashdan iborat.

Mazkur maqsaddan kelib chiqib quyidagi vazifalar belgilandi:

Raqamli muhit va yozma nutq tushunchalarining pedagogik mohiyatini tahlil qilish.

Bolalar yozma nutqining rivojlanishiga raqamli texnologiyalarning ta'sirini aniqlash.

Oilaviy kommunikativ muhitning yozma nutq shakllanishidagi ahamiyatini yoritish.

Ota-onaning nutqiy namunasi va pedagogik yondashuvining rolini aniqlash.

Raqamli vositalardan yozma nutqni rivojlantirish maqsadida foydalanish imkoniyatlarini ko'rsatish.

Ota-ona va ta'lim muassasasi hamkorligining ahamiyatini asoslash.

Oilada bolaning yozma nutqini rivojlantirishga qaratilgan amaliy tavsiyalar ishlab chiqish.

TADQIQOT METODOLOGIYASI (METHODS)

Tadqiqot nazariy-tahliliy xarakterga ega bo'lib, unda pedagogika, psixologiya, lingvistika, kommunikativ ta'lim va raqamli ta'lim yo'nalishlaridagi ilmiy qarashlar tahlil qilindi.

Tadqiqot jarayonida quyidagi metodlardan foydalanildi:

Nazariy tahlil metodi — yozma nutq, raqamli savodxonlik, oilaviy tarbiya va raqamli ta'limga oid ilmiy-pedagogik qarashlarni o'rganish uchun qo'llanildi.

Qiyosiy tahlil metodi — an'anaviy va raqamli kommunikatsiya muhitining bolaning yozma nutqiga ta'sirini solishtirish imkonini berdi.

Kuzatish metodi — bolalarning raqamli kommunikatsiya jarayonida yozma nutqdan foydalanish xususiyatlarini aniqlash uchun nazariy jihatdan asoslandi.

Tizimli yondashuv — bola yozma nutqining rivojlanishini oila, maktab, raqamli muhit va ijtimoiy kommunikatsiya omillarining o'zaro ta'siri asosida ko'rib chiqishga imkon berdi.

Tadqiqotning metodologik asosini faoliyatga yo'naltirilgan, shaxsga yo'naltirilgan, kommunikativ va kompetensiyaviy yondashuvlar tashkil etadi.

NATIJALAR (RESULTS)

Raqamli muhitning bolaning yozma nutqiga ta'siri

Raqamli muhit zamonaviy bolaning yozma faoliyatini sezilarli darajada kengaytiradi.

Avvallari bola yozma nutqdan asosan daftar, kundalik, maktab topshiriqlari yoki maktublar orqali foydalangan bo'lsa, bugungi kunda u elektron xabarlar, izohlar, onlayn topshiriqlar, elektron kundaliklar, ta'lim platformalari, elektron pochta va turli ijodiy raqamli mahsulotlar orqali ham yozma muloqotga kirishadi.

Bunday imkoniyatlar bolaning yozma nutqini rivojlantirish uchun katta pedagogik potensialga ega. Masalan, bola elektron kundalik yuritishi, o'qigan kitobi haqida qisqa fikr yozishi, surat asosida hikoya tuzishi yoki ma'lum bir mavzu bo'yicha elektron matn yaratishi mumkin.

Raqamli texnologiyalarning yana bir muhim afzalligi — tezkor teskari aloqa imkoniyatidir.

Bola matn yozgandan so'ng uni qayta o'qishi, xatolarini tuzatishi, matnni tahrirlashi va takomillashtirishi mumkin. Bu esa yozma nutqning muhim komponentlaridan biri bo'lgan o'z-o'zini nazorat qilish ko'nikmasini shakllantirishga yordam beradi.

Biroq raqamli muhit avtomatik ravishda yuqori sifatli yozma nutqni shakllantirmaydi.

Texnologiyaning samaradorligi undan qanday maqsadda va qanday metod asosida foydalanishga bog'liq.

Oilaviy kommunikativ muhitning ahamiyati

Bolaning yozma nutqi rivojlanishida oiladagi kommunikativ muhit asosiy omillardan biridir. Oilada bolaning fikrini erkin ifodalashi uchun sharoit yaratilsa, uning so'z boyligi va fikrlash faolligi oshadi.

Masalan, ota-ona farzandidan:

“Bugun maktabda nimalarni o'rganding?”

“Senga qaysi voqea qiziq bo'ldi?”

“O'qigan hikoyang haqida qanday fikrdasan?”

“Agar sen muallif bo'lganingda, voqeani qanday davom ettirarding?”

kabi savollarni so'rashi orqali bolaning fikrlash va nutqiy faolligini rivojlantirishi mumkin.

Ogʻzaki nutq va yozma nutq bir-biri bilan uzviy bogʻliq. Bola oʻz fikrini ogʻzaki ravishda aniq ifodalashni oʻrgangan sari uni yozma shaklda bayon qilish imkoniyati ham kengayadi. Shu sababli oiladagi mazmunli suhbatlar yozma nutq rivojining tabiiy poydevorini yaratadi.

Ota-onaning shaxsiy namunasi

Bola koʻpincha kattalarning xatti-harakatlarini kuzatish va ularga taqlid qilish orqali koʻnikmalarni oʻzlashtiradi. Shu sababli ota-onaning yozuvga, kitob oʻqishga va raqamli kommunikatsiyaga munosabati bolaning yozma nutqiga ham taʼsir qiladi.

Agar ota-ona xabarlarini imkon qadar toʻgʻri yozsa, kitob oʻqisa, farzandining yozganlarini qiziqish bilan oʻqisa va matn yaratishga ragʻbatlantirsa, bolada yozishga nisbatan ijobiy munosabat shakllanadi.

Aksincha, kattalarning doimiy ravishda imloviy xatolar bilan yozishi yoki bolaning yozma faoliyatini faqat baholash va tanqid qilish bilan cheklashi unda yozishga nisbatan salbiy munosabat paydo qilishi mumkin.

Demak, ota-ona bolaning yozma nutqini rivojlantirishda nafaqat nazoratchi, balki bevosita kommunikativ namuna vazifasini ham bajaradi.

Raqamli vositalardan maqsadli foydalanish

Raqamli qurilmalar bolaning yozma nutqini rivojlantirish vositasiga aylanishi uchun ulardan maqsadli foydalanish lozim.

Oilada quyidagi raqamli topshiriqlarni tashkil qilish mumkin:

Elektron kundalik. Bola har kuni yoki haftada bir necha marta oʻzining taassurotlari haqida kichik matn yozadi.

Rasm asosida matn yaratish. Ota-ona bolaning yoshiga mos surat tanlaydi va bola ushbu rasm asosida hikoya yozadi.

Elektron kitob oʻqish va fikr bildirish. Bola oʻqigan asari haqida 5–10 ta gapdan iborat fikr yozadi.

Raqamli hikoya yaratish. Bola rasmlar, matn va audio elementlardan foydalanib kichik hikoya yaratadi.

Elektron xat yozish. Bola qarindoshiga, doʻstiga yoki xayoliy qahramonga xat yozadi.

Matnni tahrirlash. Ota-ona ataylab ayrim xatolar kiritilgan matn beradi va bola ularni topib, tuzatadi.

Bunday faoliyatlar bolaning nafaqat yozish texnikasini, balki ijodiy fikrlash, tahlil qilish va oʻz fikrini mustaqil ifodalash qobiliyatini ham rivojlantiradi.

Raqamli muloqotdagi muammolar

Raqamli muhitning ijobiy jihatlari bilan bir qatorda ayrim xavfli tendensiyalari ham mavjud.

Birinchidan, messenjerlar va ijtimoiy platformalardagi qisqa xabarlar bolani fikrni juda qisqa shaklda ifodalashga odatlantirishi mumkin.

Ikkinchidan, ayrim bolalar raqamli muloqotda soʻzlarni qisqartirish, harflarni tushirib qoldirish yoki soʻzlarni fonetik tarzda yozishga koʻnikib qolishi mumkin.

Uchinchidan, emoji va boshqa vizual belgilar ba'zan yozma ifodaning o'rnini egallashi mumkin. Natijada bola murakkab fikrni to'liq gaplar orqali ifodalashga kamroq ehtiyoj sezadi.

To'rtinchidan, internetdagi tayyor matnlarni nusxalash bolaning mustaqil fikrlash va matn yaratish qobiliyatini susaytirishi mumkin.

Shuning uchun ota-onaning vazifasi raqamli texnologiyalarni butunlay cheklash emas, balki ulardan madaniyatli, maqsadli va pedagogik jihatdan to'g'ri foydalanish madaniyatini shakllantirishdir.

MUHOKAMA (DISCUSSION)

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, bolaning yozma nutqini rivojlantirishni faqat maktab yoki o'qituvchi zimmasidagi vazifa sifatida ko'rish yetarli emas. Raqamli texnologiyalar keng tarqalgan sharoitda oila ham bolaning yozma kommunikatsiya tajribasini shakllantiruvchi muhim pedagogik subyektga aylanmoqda.

Oila va ta'lim muassasasi o'rtasidagi hamkorlik ayniqsa muhimdir. O'qituvchi bolaning yozma nutqidagi muammolarni aniqlashi, ota-onaga tavsiyalar berishi va uy sharoitida bajarilishi mumkin bo'lgan mashqlarni tavsiya qilishi mumkin. Ota-ona esa bolaning kundalik yozma faoliyatini qo'llab-quvvatlashi, uning yutuqlarini rag'batlantirishi va zarur hollarda o'qituvchi bilan hamkorlik qilishi lozim.

Bunda ota-onaning asosiy vazifasi bolaning har bir xatosini darhol tanqid qilish emas.

Yozma nutqni rivojlantirish jarayonida xato bolaning o'rganish faoliyatining tabiiy qismi sifatida qaralishi kerak. Ota-ona "Noto'g'ri yozibsan" deyishdan ko'ra, "Bu gapni yana bir marta o'qib ko'r. Qaysi joyini yaxshilash mumkin?" kabi savollar orqali bolani o'z xatosini mustaqil aniqlashga yo'naltirishi maqsadga muvofiq.

Bunday yondashuv bolaning metakognitiv ko'nikmalarini, ya'ni o'z faoliyatini kuzatish, baholash va takomillashtirish qobiliyatini rivojlantiradi.

Yozma nutqni rivojlantirishda motivatsiya ham alohida ahamiyatga ega. Bola nima uchun yozayotganini tushunishi kerak. Faqat "uy vazifasi" sifatida berilgan yozma topshiriq bolaning ichki motivatsiyasini yetarlicha shakllantirmasligi mumkin. Agar bola o'z yozgan matnini boshqalarga ko'rsatish, elektron hikoya yaratish, oilaviy blog uchun material tayyorlash yoki o'zi qiziqqan mavzuda fikr bildirish imkoniyatiga ega bo'lsa, yozishga bo'lgan qiziqishi oshadi.

Shuningdek, bolaning yosh xususiyatlari ham hisobga olinishi zarur. Boshlang'ich yoshdagi bolalarda qisqa gaplar, rasmlar asosida hikoya tuzish, so'z va gaplarni to'ldirish kabi topshiriqlar samarali bo'lsa, yuqori sinf o'quvchilarida esse, kundalik, taqriz, maqola, elektron loyiha va muammoli mavzular bo'yicha fikr yozish kabi faoliyatlardan foydalanish mumkin.

Raqamli muhitda yozma nutqni rivojlantirishda yana bir muhim jihat — media va axborot savodxonligidir. Bola internetdan olingan ma'lumotni shunchaki nusxalamasdan, uni o'qishi, tushunishi, qayta ishlashi va o'z so'zlari bilan bayon qilishi kerak. Bu ko'nikma akademik halollik va mustaqil fikrlashning muhim asoslaridan biridir.

Shunday qilib, raqamli texnologiya bolaning yozma nutqini rivojlantirishda maqsad emas, balki vosita sifatida qaralishi kerak. Texnologiya samarasi uni bolaning yoshiga, ehtiyojiga va ta'limiy maqsadga mos ravishda qo'llash bilan belgilanadi.

OILADA YOZMA NUTQNI RIVOJLANTIRISHNING SAMARALI PEDAGOGIK USULLARI

Oilada quyidagi metodlardan foydalanish bolaning yozma nutqini rivojlantirishga yordam beradi.

“Kunim haqida” kundaligi

Bolaga har kuni o‘z kuni haqida 3–5 ta gap yozish taklif qilinadi. Vaqt o‘tishi bilan gaplar soni va murakkabligi oshiriladi.

“Rasmga qarab hikoya tuz”

Bola biror rasmni tanlaydi va rasm asosida voqea yaratadi. Bu usul tasavvur va ijodiy yozuvni rivojlantiradi.

“Hikoyani davom ettir”

Ota-ona hikoyaning boshlanish qismini beradi, bola esa uni mustaqil davom ettiradi.

“Xat yozami” Bola do‘stiga, qarindoshiga yoki sevimli qahramoniga xat yozadi. Bu usul real kommunikativ vaziyat yaratadi.

“Tahrirchi bo‘l”

Bolaning oldiga ataylab imloviy yoki grammatik xatolar mavjud matn qo‘yiladi. U xatolarni topadi va tuzatadi.

“Bir mavzu — uch xil matn”

Masalan, “Mening maktabim” mavzusida bola avval qisqa xabar, keyin kichik hikoya, so‘ngra batafsil matn yozadi. Bu mashq uslubiy farqlarni anglashga yordam beradi.

“Elektron portfel”

Bolaning eng yaxshi yozma ishlari elektron papkada saqlanadi. Ma’lum vaqt o‘tgach, eski va yangi ishlar taqqoslanadi. Bu bolaning o‘z rivojlanishini ko‘rishiga yordam beradi.

OILA UCHUN AMALIY TAVSIYALAR

Raqamli muhitda bolaning yozma nutqini rivojlantirish uchun ota-onalarga quyidagi tavsiyalarni berish mumkin:

Farzand bilan har kuni mazmunli suhbat tashkil qilish.

Bolani muntazam ravishda kitob o‘qishga rag‘batlantirish.

O‘qilgan matn yuzasidan bolaning shaxsiy fikrini so‘rash.

Har kuni yoki haftada bir necha marta kichik yozma topshiriq berish.

Smartfon va kompyuterdan faqat ko‘ngilochar emas, ta’limiy maqsadlarda ham foydalanish.

Bolaning yozganlarini masxara qilmaslik va xatolari uchun keskin tanqid qilmaslik.

Xatoni bolaning o‘zi topishiga imkon berish.

Tayyor internet matnlarini ko‘chirish o‘rniga mustaqil matn yaratishni talab qilish.

Raqamli muloqotda adabiy til va imlo qoidalariga rioya qilish namunasini ko‘rsatish.

Bolaning yoshiga mos ravishda elektron kundalik, hikoya, xat va ijodiy matnlar yozishini qo‘llab-quvvatlash.

O‘qituvchi bilan muntazam hamkorlik qilish.

Raqamli qurilmalardan foydalanish vaqtini bolaning yoshiga va kundalik faoliyatiga mos ravishda oqilona tashkil qilish.

XULOSA

Raqamli texnologiyalar ta'lim va kommunikatsiya jarayonining ajralmas qismiga aylanayotgan hozirgi davrda bolalarning yozma nutqini rivojlantirish masalasi yangi yondashuvlarni talab qilmoqda. Yozma nutq bolaning nafaqat savodxonligini, balki uning tafakkuri, kommunikativ kompetensiyasi, ijodiy qobiliyati va mustaqil fikrlash darajasini ham namoyon etuvchi muhim ko'rsatkichdir.

Tadqiqot natijalari asosida aytish mumkinki, raqamli muhit bolaning yozma nutqini rivojlantirish uchun katta imkoniyatlar yaratadi. Elektron kundaliklar, ta'lim platformalari, raqamli hikoyalar, elektron xatlar, interaktiv topshiriqlar va matn tahrirlash vositalari bolaning yozma faoliyatini qiziqarli va samarali tashkil etish imkonini beradi.

Biroq raqamli vositalardan nazoratsiz foydalanish qisqartmalar, imloviy xatolar, yuzaki yozma muloqot va tayyor axborotni ko'chirish kabi salbiy holatlarni kuchaytirishi mumkin. Shu sababli texnologiyaning o'zi emas, undan qanday foydalanish masalasi hal qiluvchi ahamiyatga ega. Oilaviy muhit bolaning yozma nutqini rivojlantirishning eng muhim ijtimoiy-pedagogik omillaridan biridir. Ota-onaning kitob o'qishga munosabati, farzand bilan muloqot qilishi, uning fikrini hurmat qilishi, yozma faoliyatini qo'llab-quvvatlashi va raqamli texnologiyalardan foydalanish madaniyatini shakllantirishi bolaning yozma nutqiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Shu bilan birga, oilada yozma nutqni rivojlantirish maktab bilan uzviy hamkorlikda olib borilgandagina yuqori samaradorlikka erishish mumkin. O'qituvchi, ota-ona va bolaning yagona pedagogik maqsad asosida hamkorligi yozma nutqni shakllantirish jarayonining uzluksizligini ta'minlaydi.

Umuman olganda, raqamli muhitda bolaning yozma nutqini rivojlantirishda "texnologiya + oila + maktab + bolaning mustaqil faoliyati" modeli samarali pedagogik yondashuv sifatida qaralishi mumkin. Mazkur modelda texnologiya vosita, oila motivatsion va kommunikativ muhit, maktab esa metodik yo'naltiruvchi subyekt sifatida faoliyat yuritadi.

Demak, zamonaviy oilaning vazifasi bolani raqamli texnologiyalardan uzoqlashtirish emas, balki undan ongli, ijodiy, savodli va maqsadli foydalanishga o'rgatishdan iborat. Ana shundagina raqamli muhit bolaning yozma nutqini zaiflashtiruvchi omil emas, balki uning savodxonligi va kommunikativ kompetensiyasini rivojlantiruvchi kuchli pedagogik vositaga aylanishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Vygotsky L. S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Harvard University Press, 1978.
2. Vygotsky L. S. Thought and Language. MIT Press, 1986.
3. Piaget J. The Language and Thought of the Child. Routledge, 2002.
4. Bruner J. The Process of Education. Harvard University Press, 1960.
5. Bandura A. Social Learning Theory. Prentice-Hall, 1977.

6. UNESCO. Global Education Monitoring Report: Technology in Education. Paris: UNESCO, 2023.
7. OECD. 21st-Century Readers: Developing Literacy Skills in a Digital World. OECD Publishing, 2021.
8. UNICEF. Children in a Digital World. UNICEF, New York, 2017.
9. Graham S., Perin D. Writing Next: Effective Strategies to Improve Writing of Adolescents in Middle and High Schools. Carnegie Corporation of New York, 2007.
10. National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine. How People Learn II: Learners, Contexts, and Cultures. The National Academies Press, 2018.
11. Gee J. P. What Video Games Have to Teach Us About Learning and Literacy. Palgrave Macmillan, 2003.
12. Livingstone S., Haddon L., Görzig A., Ólafsson K. Risks and Safety on the Internet: The Perspective of European Children. EU Kids Online, 2011.